

Chính sách "đánh chìm tàu" của Indonesia có thể được phép áp dụng đối với các tàu cá vi phạm trong vùng lãnh hải, nội thủy và vùng nước quần đảo; còn trong vùng EEZ hay các vùng khác, Indonesia phải thực hiện nghĩa vụ theo Công ước luật biển.



Trong bài viết trên tờ “ [Bưu điện Jakarta](#) ” số ra gần đây, Tiến sĩ Luật Sunan J. Rustam (Bà Ngoại giao Indonesia) đã phân tích khá chi tiết về pháp lý cũng như các vấn đề liên quan đến chính sách đánh chìm tàu cá của các cơ quan thực thi pháp luật Indonesia:

Ngày 5/12, hải quân Indonesia đã sục dìm thu hoạch nước đánh chìm ba tàu cá (không có người, trang thiết bị ngư cụ quan trọng) của ngư dân Việt Nam tại Tanjung Pedas, vùng biển Anambas, tỉnh đảo Riau trước sự chứng kiến của quan chức cấp cao hải quân Indonesia, Ủy ban điều phối an ninh biển (Bakorkamla), chính quyền đảo Anambas. Tiếp theo đó, phía Indonesia thực hiện tiếp tục vùi 3 tàu cá của Philippines và sau đó dìm chìm trong tuấn tại là vùi 5 tàu của Thái Lan. Động thái này được cho là nhằm thực hiện chủ trương “đánh chìm tàu cá nước ngoài có hành vi đánh bắt trộm trong vùng biển Indonesia trong bất cứ trường hợp nào” của Tổng thống Joko Widodo trong cuộc gặp với giới tướng lĩnh quân đội Indonesia vào hồi đầu tháng này. Xung quanh chính sách chứng đánh bắt cá trộm rất cần rõ ràng của chính quyền mới, đồng luận sự tại nói chung rằng hệ thống mới sẽ tự ra lo ngại, nhất là giới chuyên gia phân tích chính trị và luật pháp quốc tế.

Tiến sĩ Sunan J. Rustam nói rằng tuyên bố gần đây của Tổng thống Joko Widodo rằng hệ thống đánh chìm tàu nước ngoài báo cáo buôn đánh bắt cá bất hợp pháp trong vùng biển của Indonesia nhằm được sự ủng hộ công nhận gây ra nhiều vấn đề gây lo ngại thế giới. Một trong những câu hỏi quan trọng nhất là tính hợp pháp của chính sách trên, và liệu nó có mâu thuẫn với Công ước Liên hợp quốc về Luật biển năm 1982 (UNCLOS 1982) mà Indonesia là một bên tham gia ký kết hay không? Trước khi đưa ra quyết định tính pháp lý của vấn đề, cần tìm hiểu qua chính sách đánh chìm tàu cá của Chính quyền Jokowi. Trước hết, “đánh chìm tàu” là một phần ứng nhanh do tân Bộ trưởng Bộ Biển và Nghề cá Susi Pudjiastuti đưa ra, được cho là cần thiết khi các đồng nghiệp thu thập được cho thấy có một thời điểm nhất định trong một ngày nhất định, hơn 70 tàu có trọng tải 50-70 tấn xâm nhập vùng biển Indonesia, những tàu đó không được hệ thống giám sát tàu của Bộ Biển và Nghề cá, và do đó bị tình nghi tiến hành các hoạt động đánh bắt cá bất hợp pháp.

Mức tính mỗi ngày Indonesia tiến thu khoảng 1 triệu USD từ hoạt động đánh bắt bất hợp pháp của nước ngoài. Với tầm nhìn mới về quốc gia biển, Indonesia sẽ phải thu hoạch rất nhiều vào nguồn lợi biển, và các thiết bị đó không thể chấp nhận được, như vậy, chính sách “đánh chìm tàu cá” được đưa ra nhằm kiểm soát hoạt động đánh bắt bất hợp pháp trên vùng biển của quốc gia này. Bộ trưởng điều phối các vấn đề biển Indroyono Soesilo nhận mạnh rằng cần sự pháp lý liên quan đến chính sách này nằm ở điều 69, khoản 4, Luật số 45 năm 2009 về thủy sản. Theo luật này, khi các quan chức nước có bằng chứng rõ ràng, Chính phủ Indonesia có thể đốt cháy hoặc đánh chìm tàu thuyền nước ngoài khi bị nghi ngờ đánh cá bất hợp pháp trong khu vực quản lý đánh cá của quốc gia “vùng đảo” này. Tuy nhiên, luật này lại không xác định rõ khu vực quản lý đánh cá của Indonesia, điều có thể gây ra các vấn đề pháp lý với UNCLOS về phân chia biển thành các khu vực và mỗi khu vực được thừa nhận các quy định riêng. Quy tắc “ngón tay cái” với quy định của các khu vực

theo UNCLOS là càng xa bờ bao nhiêu thì càng ít quyền lợi hơn bấy nhiêu.

Indonesia là quốc gia quần đảo, có đầy đủ chủ quyền trên lãnh hải của mình, từ nội thủy đến vùng nước quần đảo. Các quyền và quyền chủ quyền bao gồm cả vùng tiếp giáp, vùng đặc quyền kinh tế (EEZ) và thềm lục địa. Không nên đặt ra vấn đề pháp lý khi chính sách đánh chìm tàu cá áp dụng đối với các tàu nước ngoài bị tình nghi tiến hành đánh bắt cá bất hợp pháp trong các vùng biển mà Indonesia có chủ quyền đầy đủ. Vấn đề pháp lý phát sinh khi hoạt động đánh cá bất cáo buồm bất hợp pháp của các tàu nước ngoài diễn ra trong các khu vực quyền chủ quyền, chẳng hạn như EEZ. Điều 73 của UNCLOS quy định rõ những biện pháp có thể được thực hiện để thực thi pháp luật và các quy định của các quốc gia ven biển trong vùng EEZ và chúng không bao gồm biện pháp đánh chìm tàu. Theo UNCLOS, việc thực thi quyền trong khu vực EEZ có thể bao gồm khám xét, bắt giữ, tiến hành các thủ tục tố tụng tố pháp. Hình phạt cho các hành vi vi phạm (nếu có) không bao gồm phạt tù và các hành vi nhục hình, thậm chí việc thả phồng tiển và thả trôi đoàn ngay lập tức đều được hoan nghênh.

Điều này có thể gây trở ngại cho Indonesia trong việc thực hiện chính sách chống đánh bắt cá trái phép khi phải thực thi nghĩa vụ phóng thích ngay lập tức và thả trôi ngay lập tức được quy định tại khoản 2, Điều 73 của UNCLOS. Điều 292 của UNCLOS cũng có quy định liên quan đến việc phóng thích ngay lập tức tàu và thủy thủ, trong đó có cả chế độ quy tắc tranh chấp phát sinh giữa nhà nước mà tàu đang bị giam giữ cầm cờ và quốc gia ven biển, hai nước có khoảng thời gian mười ngày kể từ thời gian tàu bị giam giữ để lựa chọn cơ quan tài phán, và nếu không làm như vậy thì sẽ tiếp tục hợp tác với việc áp dụng các lựa chọn cơ quan phán xét theo Điều 287 của UNCLOS. Do Indonesia không thực hiện bất kỳ tuyên bố nào theo Điều 287, trở ngại hợp pháp ra quyết định, tòa án trung tài sẽ được chủ định. Vấn đề là Indonesia chưa nhiều lần tham gia giải quyết các tranh chấp quốc tế liên quan đến nghĩa vụ phóng thích ngay lập tức. Cho đến nay, Indonesia tham gia các vụ tranh chấp quốc tế là không nhiều, bài học xương máu nhất của quốc gia đảo này liên quan đến giải quyết tranh chấp quốc tế chính là vụ tranh chấp đảo Sipadan/Ligitan năm 2002 với Malaysia khi Tòa án Công lý quốc tế bác bỏ tuyên bố của Indonesia.

Một kết quả tố tụng khác là vụ Karaha Bodas năm 2000 khi hội đồng trung tài tuyên phạt một khoản tiền lớn đối với Công ty dầu khí quốc gia Indonesia (Pertamina) do hành vi tiến hành vi phạm hợp đồng, cho đến nay tài khoản ngân hàng nước ngoài của Pertamina vẫn đang tiếp tục bị đóng băng. Trong cơ chế WTO, tính đến tháng 10 năm 2014, Indonesia đã tham gia 32 vụ kiện với tư cách nguyên đơn, bị đơn hoặc bên thứ ba và hơn một nửa các vụ kiện được phán quyết theo hướng bất lợi đối với Indonesia. Quay trở lại nghĩa vụ phóng thích ngay lập

tức, quyết định của Tòa án Quốc tế về Luật Biển (ITLOS) có thể được xem như một tài liệu tham khảo hữu ích, tính đến năm 2005, trong 7 vụ việc ITLOS thực lý, có 5 vụ tòa đang xử lý việc phóng thích ngay lập tức các tàu bị bắt giữ. Tuy nhiên, không phải tất cả hy vọng đều đáp ứng, Indonesia vẫn có thể đạt được hiệu quả hơn để bằng cách tăng số lượng mối liên quan giữa việc phóng thích và các hình phạt bổ sung do trong nhiều vụ việc, ITLOS đã đề nghị rằng nếu các hành vi vi phạm mang tính chất nghiêm trọng, các quốc gia ven biển có thể áp dụng các hình phạt theo luật quốc gia.

Tác giả kết luận rằng chính sách "đánh chìm tàu" của Indonesia có thể được phép áp dụng đối với các tàu cá vi phạm trong vùng lãnh hải, nội thủy và vùng nước quần đảo; còn trong vùng EEZ hay các vùng khác, Indonesia phải thực hiện nghĩa vụ theo Công ước luật biển.

## **Vấn Hiên (gt)**